

Επιστημονικό Άρθρο

Διασπορά, Μετανάστευση και οι Έλληνες του Καναδά

Ιωάννα Μαρία Κανταρτζή
Υποψήφια Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Οτάβας, Καναδάς

Γιώργος Καρλής
Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Οτάβας, Καναδάς

Η ελληνική μετανάστευση στον Καναδά ξεκίνησε στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Το 1871, μόνο 39 Έλληνες βρίσκονταν στον Καναδά, μέχρι το 2011 ο αριθμός αυτός είχε αυξηθεί σε 252.960. Οι κοινωνικοπολιτικοί και οικονομικοί παράγοντες καθορίζουν τους λόγους για τη μετανάστευση και συνεπώς τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη διασπορά. Κάθε εθνοτική ομάδα είναι ξεχωριστή. Το παρόν άρθρο εστιάζει συγκεκριμένα σε μια ανάλυση μιας εθνοτικής ομάδας, των Ελλήνων του Καναδά. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει τη διασπορά, τη μετανάστευση και την περίπτωση των Ελλήνων του Καναδά. Ειδικότερα, το παρόν άρθρο εξετάζει την ιστορία της μετανάστευσης των Ελλήνων στον Καναδά και τα χαρακτηριστικά της διασποράς που περιγράφουν τους Έλληνες του Καναδά. Αποκαλύπτει ότι για τους Έλληνες η μετανάστευση δεν είναι απλώς γεωγραφική αλλά συνεπάγεται και εναγκαλισμό και προσαρμογή στην κοινωνία υποδοχής. Η ελληνική ομάδα αναγνωρίζεται στη διασπορά ως ομάδα που είναι συνεκτική και συμβάλλει στον ιστό και τα ιδανικά της канаδικής κοινωνίας.

Λέξεις κλειδιά: διασπορά, μετανάστευση, Έλληνες του Καναδά.

Εισαγωγή

Η ελληνική μετανάστευση στον Καναδά ξεκίνησε στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Πολλοί Έλληνες από τα ελληνικά νησιά όπως τη Σύρο, την Κρήτη, τη Σκόπελο και από χωριά της Πελοποννήσου μετανάστευσαν στο Μόντρεαλ το 1843 (Chimbo, 2008). Το 1871, μόνο 39 Έλληνες βρίσκονταν στον Καναδά. Πιο πρόσφατα, η απογραφή του 2011 έδειξε ότι 252.960 Καναδοί δήλωσαν ότι ήταν ελληνικής καταγωγής (Statistics Canada, 2011).

Στις αρχές έως τα μέσα του 1900, περισσότεροι Έλληνες αποφάσισαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους και να δημιουργήσουν τα σπίτια τους σε διάφορα μέρη του κόσμου. Μετά τον Α' Παγκόσμιο και τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η κακή οικονομική κατάσταση οδήγησε πολλούς να εγκαταλείψουν την Ελλάδα με την ελπίδα να χτίσουν μια καλύτερη ζωή και μέλλον. Η απόφαση για το πού θα μεταναστεύσουν καθοριζόταν σε μεγάλο βαθμό από την κοινωνία υποδοχής στην οποία είχε ήδη μεταναστεύσει ένας συγγενής ή φίλος από την Ελλάδα. Αυτό είναι

ενδεικτικό της επιθυμίας των μεταναστών να αισθάνονται κοντά στη χώρα καταγωγής τους με συμπατριώτες που μοιράζονται την ίδια κουλτούρα.

Τρεις είναι οι κυρίαρχες αξίες που χαρακτηρίζουν τους Έλληνες: (1) η θρησκεία, (2) η πατρίδα και (3) η οικογένεια. Αυτές οι αξίες είναι χαραγμένες στις καρδιές των Ελλήνων που προσπαθούν να προστατέψουν τον εαυτό τους ανεξάρτητα από το πού βρίσκονται στον κόσμο. Αυτές οι βασικές αξίες είναι που λειτουργούν ως πυλώνες των οργανώσεων της ελληνικής εθνικής κοινότητας σε όλες τις φάσεις της μετανάστευσης και της αναγνώρισης της διασποράς.

Γύρω από την Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία έχουν δημιουργηθεί πολλές ελληνορθόδοξες κοινότητες. Έτσι, η θρησκεία είναι ένα πολύ σημαντικό στοιχείο που διευκολύνει τη διατήρηση της ελληνικής ταυτότητας και εθνικότητας (Karlis, 1993, Avgoulas & Fanany, 2024, Αυγουλάς, 2023α, 2024). Οι Ελληνικές Ορθόδοξες Εκκλησίες στα αστικά κέντρα δημιουργήθηκαν αρχικά για θρησκευτικούς σκοπούς και χρησιμοποιήθηκαν επίσης για λόγους αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων των δεξιώσεων γάμων και βαπτίσεων στα υπόγεια της Εκκλησίας. Η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία στέγασε αρχικά μια άλλη σημαντική μεταβλητή για την εθνοτική πολιτισμική διατήρηση των Ελλήνων μεταναστών - τα ελληνόγλωσσα σχολεία. Σε πολλές ελληνικές κοινότητες σε όλο τον Καναδά, τα πρώτα ελληνόγλωσσα σχολεία λειτούργησαν σε υπόγεια εκκλησιών.

Η λέξη «διασπορά» είναι συνυφασμένη με μετανάστες και ομάδες μεταναστών που στεγάζονται ή ζουν εκτός των εθνικών τους πατρίδων. Ωστόσο, η έννοια της διασποράς εκτείνεται πέρα από αυτή την απλή εννοιολόγηση σε μια βαθύτερη κοινωνιολογική ανάλυση σχετικά με πολλούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που οδήγησαν τα άτομα να εγκαταλείψουν τις εθνικές τους πατρίδες. Όπως η περίοδος (έτη) μετανάστευσης ποικίλλει για πολλούς διαφορετικούς μετανάστες, έτσι ισχύει και για τις κοινωνικές και οικονομικές καταστάσεις που αντιμετώπισαν. Οι υποκείμενοι παράγοντες όπως αυτοί διαμορφώνουν τους λόγους της μετανάστευσης και συνεπώς τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη διασπορά. Κάθε εθνοτική ομάδα είναι συγκεκριμένη σε κάθε περίπτωση, όχι μόνο με διαφορετικές χρονικές γραμμές, αλλά και διαφορετικούς κοινωνικο-πολιτισμικούς και οικονομικούς παράγοντες που επιταχύνουν τη μετανάστευση και την εννοιολόγηση της διασποράς. Το παρόν άρθρο εστιάζει συγκεκριμένα σε μια ανάλυση των Ελλήνων του Καναδά.

Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι να εξετάσει τη διασπορά, τη μετανάστευση και την περίπτωση των Ελλήνων του Καναδά. Συγκεκριμένα, εξετάζει την ιστορία της μετανάστευσης των Ελλήνων στον Καναδά και τα χαρακτηριστικά της έννοιας της διασποράς που περιγράφουν τους Έλληνες του Καναδά. Για την εκπλήρωση αυτού του σκοπού, το παρόν άρθρο χωρίζεται σε τρία μέρη: (1) εννοιολόγηση της διασποράς, (2) μετανάστευση των Ελλήνων στον Καναδά και (3) μετανάστευση, διασπορά και Έλληνες του Καναδά.

Εννοιολογώντας τη Διασπορά

Οι ορισμοί της διασποράς ποικίλλουν, αλλά τείνει να δίνεται έμφαση στη νοσταλγία και στη συλλογική ταυτότητα της πατρίδας (Sim & Leith, 2014). Έτσι, η διασπορά αναφέρεται όχι μόνο στην εγκατάλειψη της εθνικής πατρίδας, αλλά και στα εσωτερικά συναισθήματα νοσταλγίας που τη συνοδεύουν. Η διασπορά αναφέρεται σε ένα εσωτερικό συναισθημα ή αίσθημα αναπόλησης, μια εγγενής σύνδεση που χιτίζεται μέσα από μια φαντασία που σχηματίστηκε στο παρελθόν.

Μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας αποκαλύπτει ότι η διασπορά είναι μια έννοια που ποικίλλει ως προς το νόημα. Ετυμολογικά, η λέξη έχει τις ρίζες της στα αρχαία ελληνικά και σημαίνει το σκόρπισμα των σπόρων. Οι Beine et al. (2011) έχουν κατασκευάσει την εννοιολόγηση της διασποράς γύρω από την αρχαία ελληνική προοπτική, υποστηρίζοντας ότι η διασπορά αντανακλά το σκόρπισμα των ανθρώπων ή ενός εθνοτικού πληθυσμού από τον πολιτισμό της πατρίδας τους, εθελοντικά ή ακούσια όταν πάνε σε μια ξένη χώρα (Beine, Docquier & Ozden, 2011).

Η ανάλυση της διασποράς του Elizer (2013) παρουσιάζει μια θεσμική προοπτική. Δηλαδή, η οπτική του Elizer (2013) για τη διασπορά έγκειται σε θεσμούς και πολιτιστικά σύμβολα που χρησιμοποιούνται ως τρόπος για να αμβλύνουν τις δυσκολίες εγκατάλειψης της εθνικής πατρίδας. Με τη δημιουργία ομάδων εθνοτικών κοινοτήτων και τη συμμετοχή σε ειδικές εθνοπολιτισμικές δραστηριότητες, η προσαρμογή στην επικρατούσα κοινωνία γίνεται πιο εύκολη.

Η εννοιολόγηση της διασποράς του Cohen (2008) εστιάζει στο «εμείς» που παρέχεται από τα χαρακτηριστικά της εθνικής κουλτούρας που απαρτίζουν τη συλλογική ταυτότητα. Κατά την εννοιολόγηση της διασποράς, ο Cohen υποστηρίζει ότι υπάρχουν εννέα χαρακτηριστικά της διασποράς: (1) η διασπορά από μια αρχική πατρίδα, συχνά τραυματικά, σε δύο ή περισσότερες ξένες περιοχές, (2) η διασπορά από την πατρίδα για αναζήτηση εργασίας, επιδίωξη εμπορίου ή για περαιτέρω αποικιακές φιλοδοξίες, (3) μια συλλογική μνήμη και ένας μύθος για την πατρίδα, συμπεριλαμβανομένης της τοποθεσίας, της ιστορίας και των επιτευγμάτων της, (4) η εξιδανίκευση της υποτιθέμενης προγονικής κατοικίας και συλλογική δέσμευση για τη συντήρηση, την αποκατάσταση, την ασφάλεια και την ευημερία της, ακόμη και για τη δημιουργία της, (5) η ανάπτυξη ενός κινήματος επιστροφής που κερδίζει συλλογική έγκριση, (6) μια ισχυρή συνείδηση της εθνικής ομάδας που διατηρείται για μεγάλο χρονικό διάστημα και βασίζεται σε μια αίσθηση ιδιαιτερότητας, σε μια κοινή ιστορία και στην πίστη σε μια κοινή μοίρα, (7) μια προβληματική σχέση με τις κοινωνίες υποδοχής που υποδηλώνει τουλάχιστον την έλλειψη αποδοχής ή την πιθανότητα να συμβεί άλλη καταστροφή στην ομάδα, (8) η αίσθηση ενσυναίσθησης και αλληλεγγύης με ομοεθνοτικά μέλη σε άλλες χώρες εγκατάστασης, και (9) η δυνατότητα μιας χαρακτηριστικής αλλά δημιουργικής και εμπλουτισμένης ζωής στις χώρες υποδοχής με ανοχή στον πλουραλισμό (Cohen, 1997 που αναφέρεται στους Laako & Hautaniemi, 2014). Τα εννέα χαρακτηριστικά της διασποράς του Cohen δείχνουν ότι ο τρόπος με τον οποίο ορίζεται η διασπορά καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τους λόγους μετανάστευσης. Δηλαδή, ο λόγος για τον οποίο κάποιος εγκαταλείπει την εθνική του πατρίδα μπορεί να έχει καθοριστεί από ένα ή

περισσότερα από τα χαρακτηριστικά της διασποράς του Cohen, υποδεικνύοντας έτσι ότι η εννοιολόγηση της διασποράς εκτείνεται πέρα από τη μετανάστευση στην κατανόηση του γιατί κάποιος μετανάστευσε.

Η Μετανάστευση των Ελλήνων στον Καναδά

Διαφορετικές χρονικές περίοδοι και πολιτικά περιβάλλοντα έπαιξαν επίσης ρόλο στη διαμόρφωση της ελληνικής μετανάστευσης σε χώρες σε όλο τον κόσμο. Τρεις είναι οι ουσιαστικές πολιτικές κρίσεις που διαμόρφωσαν την ελληνική μετανάστευση. Πρώτα η περίοδος 1453-1821 όταν η Ελλάδα βρισκόταν υπό την κυριαρχία των Οθωμανών Τούρκων. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, υπήρχαν δύο είδη μετανάστευσης: η εσωτερική και η εξωτερική. Η εσωτερική μετανάστευση αναφέρεται στη μετακίνηση ανθρώπων εντός των ελληνικών συνόρων. Αντίθετα, η εξωτερική μετανάστευση αναφέρεται στη μετακίνηση εκτός των ελληνικών συνόρων και ειδικότερα σε χώρες όπως της Δυτικής Ευρώπης.

Οι Έλληνες άρχισαν να μετακομίζουν στον Καναδά μετά τον «Ελληνικό Πόλεμο της Ανεξαρτησίας» (1821-1832) και πολλοί από αυτούς τους μετανάστες, εκείνη την εποχή, ήταν νέοι ναυτικοί. Ίσως ο πιο αναγνωρισμένος από τους Έλληνες μετανάστες ναυτικούς ήταν ο Απόστολος Βαλεριανός, γνωστός και ως Ιωάννης Φωκάς. Ο Βαλεριανός ήταν Έλληνας ναυτικός και εξερευνητής με καταγωγή από την Κεφαλονιά. Το 1705, μια από τις πιο διάσημες ανακαλύψεις του, ήταν η ανακάλυψη του στενού που χωρίζει το Βανκούβερ από την Ουάσιγκτον και συνδέει τον Ειρηνικό Ωκεανό με τον κόλπο της Τζόρτζια. Το στενό είναι γνωστό με το όνομα «Χουάν ντε Φούκα», όνομα που δόθηκε στον Βαλεριανό το 1725 από τη Ρωσική Αυτοκρατορική Ακαδημία Επιστημών (Χωρίς συγγραφέα, 2012). Ο Απόστολος Βαλεριανός αναγνωρίζεται σήμερα ως ο πρώτος Έλληνας που πήγε στον Καναδά.

Η δεύτερη κρίση επηρέασε την ελληνική μετανάστευση, ιδιαίτερα στη Βόρεια Ευρώπη, είναι η περίοδος από το τέλος της Ελληνικής Επανάστασης έως τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (1832-1945). Όσο για την τρίτη κρίσιμη περίοδο, αυτή ξεκίνησε με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι τα τέλη του 20ού αιώνα. Πριν από τη δεκαετία του 1950, η ελληνική μετανάστευση ήταν αργή και σταθερή. Η πετρελαϊκή κρίση το 1970 προκάλεσε μεταναστευτικά κύματα σε ευρωπαϊκές, αμερικανικές και канаδικές πόλεις. Περίπου ένα εκατομμύριο Έλληνες μετανάστευσαν σε αυτό το δεύτερο κύμα, από το 1950 έως το 1974 στη Δυτική Ευρώπη, τις ΗΠΑ, τον Καναδά και την Αυστραλία (Kasimis & Kassimi, 2017). Το κίνητρο πίσω από αυτή τη μεταναστευτική περίοδο ήταν τόσο πολιτικό όσο και οικονομικό και πιο συγκεκριμένα, προέκυψε από τον ελληνικό εμφύλιο πόλεμο (1946-1974) και τη στρατιωτική χούντα. Ο Παπανίκος (1991) εξετάζει την μετανάστευση στον Καναδά απαντώντας στο ερώτημα αν η μετανάστευση αυτής της περιόδου ήταν οικονομική ή πολιτική. Οι στατιστικές δείχνουν ότι από το 1955-1973 603.300 Έλληνες μετανάστες πήγαν στη Γερμανία, 170.700 στην Αυστραλία, 124.000 στις ΗΠΑ και 80.200 στον Καναδά (Kasimis & Kassimi, 2017).

Κατά τη δεκαετία του 1900, η κοινή γνώμη και ο Τύπος στον Καναδά υπονοούσαν ότι οι μετανάστες από τη νότια Ευρώπη δεν ήταν διανοητικά και σωματικά προετοιμασμένοι για το κλίμα και τον πολιτισμό του Καναδά (Woodsworth, 1909). Σε απάντηση αυτής της δήλωσης, ο ελληνικός πληθυσμός όχι μόνο αποδείχθηκε κατάλληλος για το κλίμα του Καναδά, αλλά οι Έλληνες του Καναδά έχουν συνεισφέρει και εμπλουτίσει σημαντικά τον πολυπολιτισμικό Καναδά. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι Έλληνες του Καναδά, είχαν αποκτήσει τη φήμη ότι ήταν σκληρά εργαζόμενοι, νόμιμοι, έντιμοι και αξιοσέβαστοι πολίτες, ενώ παράλληλα συνεισέφεραν στον Καναδά και την εξελισσόμενη κουλτούρα του (Tastsoglou, 2009). Έτσι, μπορεί να υποστηριχθεί ότι αν και οι περισσότεροι Έλληνες ήταν αναλφάβητοι και φτωχοί, εργάζονται σκληρά, αγωνίζονται και θυσιάζονται για μια ζωή με σεβασμό.

Μετά τον Καναδικό Νόμο Μετανάστευσης του 1967, έγινε πιο δύσκολο για τους αλλοδαπούς να μεταναστεύσουν στον Καναδά. Ο Καναδάς έγινε πιο επιλεκτικός όσον αφορά τους μετανάστες που θα δεχόταν και ως εκ τούτου, οι Έλληνες που μετανάστευσαν στον Καναδά μετά το 1970 ήταν πιο μορφωμένοι, πιο ικανοί και εγγράμματοι, τηρώντας έτσι τις παραμέτρους του Καναδικού Νόμου για τη Μετανάστευση (Tastsoglou, 2009).

Όσον αφορά τη διατήρηση της εθνικής και θρησκευτικής ταυτότητας των Ελλήνων, η έρευνα έχει δείξει ότι το φύλο είναι καθοριστικός παράγοντας στην εθνοπολιτισμική διατήρηση και μετάδοση καθώς οι γυναίκες ενθαρρύνουν τη διατήρηση της εθνικής κουλτούρας και της εθνικής ταυτότητας (Alba, 1990). Έχει επίσης προταθεί ότι η οικογένεια -ιδιαίτερα οι γυναίκες στην οικογένεια- είναι οι ζωτικοί καθοριστικοί παράγοντες στη διατήρηση και μετάδοση της εθνικής ταυτότητας (Alba, 1990, Gavaki & Stalikas, 1997). Η Αυγουλάς (2023β, 2024) επισημαίνει το ίδιο για τους Έλληνες μετανάστες της Αυστραλίας.

Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1980 και του 1990, οι Έλληνες εργάστηκαν σκληρά για να διατηρήσουν τις ελληνικές παραδόσεις και ταυτότητες. Οι Έλληνες μετανάστες μπορούσαν να μιλούν και να διαβάζουν την ελληνική γλώσσα και το σημαντικότερο προσπαθούσαν να διδάξουν στα παιδιά τους όχι μόνο τη μητρική τους γλώσσα αλλά και τις ελληνικές αξίες. Οι Έλληνες της διασποράς έχουν χτίσει ισχυρούς δεσμούς με τους συμπατριώτες τους, όχι μόνο για να ξεπεράσουν την δυσκολία της προσαρμογής σε μια ξένη χώρα, αλλά και για να εκπληρώσουν την ανάγκη που έχουν να διατηρήσουν δεσμούς με την πατρίδα τους και στη συνέχεια να προστατεύσουν την εθνική τους ταυτότητα, τον πολιτισμό και τη γλώσσα τους - όχι μόνο ως Έλληνες αλλά και ως Έλληνες Ορθόδοξοι Χριστιανοί.

Διασπορά, Μετανάστευση και οι Έλληνες του Καναδά

Κατά τη μελέτη της μετανάστευσης είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η διαδικασία της αποτελείται από τρεις φάσεις. Η πρώτη, η αρχική φάση, λαμβάνει χώρα μέσω της πρώτης επαφής με ανθρώπους από την ξένη γη. Αυτή η επαφή είναι μια επαφή στην οποία δεν υπάρχουν ή υπάρχουν πολύ λίγες υπηρεσίες της εθνικής πατρίδας, καθώς οι μετανάστες είναι οι πρώτοι που φτάνουν. Η δεύτερη

φάση, η φάση διαμόρφωσης, συμβαίνει όταν ένας σημαντικός αριθμός ανθρώπων από την ίδια εθνική πατρίδα έχει φτάσει και έχει χρόνο να συγκεντρώσει πόρους και να συνενωθεί για να σχηματίσει μια οργανωμένη δομική ένωση που προσφέρει υπηρεσίες (δηλ. θρησκευτικές, γλωσσικές, ψυχαγωγικές κ.λπ.) αντιπροσωπευτικές του πολιτισμού της εθνικής πατρίδας. Η τελική φάση, η τρίτη φάση, η φάση προόδου, είναι αυτή κατά την οποία οι νέοι μετανάστες εγκαθίστανται σε μια κυρίαρχη κοινωνία και βρίσκουν ήδη προετοιμασμένους οργανωμένους δομημένους εθνοτικούς πολιτιστικούς οργανισμούς και υπηρεσίες. Οι μετανάστες εδώ συμβάλλουν τελικά στην περαιτέρω ανάπτυξη αυτών των καθιερωμένων υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των μεταβαλλόμενων σημερινών κοινωνικών και έθνο-πολιτιστικών αναγκών.

Για την περίπτωση των Ελλήνων του Καναδά, αν και η ελληνική μετανάστευση στον Καναδά έλαβε χώρα στα τέλη του 1800 και στις αρχές έως τα μέσα του 1900, ήταν αρκετά αργή. Ωστόσο, άρχισαν να σχηματίζονται ελληνικές κοινότητες στα αστικά κέντρα του Καναδά, όπως η Ελληνική Κοινότητα της Οτάβας που ιδρύθηκε το 1929. Μέχρι το 1950 σχηματίζονταν πολλές ελληνικές κοινότητες στον Καναδά, οπότε η ελληνική ομάδα στον Καναδά ήταν στην αρχική φάση της μετανάστευσης.

Στα χρόνια της ευρωπαϊκής μετανάστευσης από το 1950 έως το 1974 σημειώθηκε η μεγάλη εισροή Ελλήνων μεταναστών στον Καναδά. Αυτή η αύξηση του αριθμού σήμαινε περισσότερους ανθρώπινους και υλικούς πόρους για τις ελληνικές κοινότητες που τις βοήθησαν να κάνουν το άλμα από την αρχική φάση της μετανάστευσης στη φάση της διαμόρφωσης. Κοινότητες όπως η Ελληνική Κοινότητα της Οτάβας αυξήθηκαν από 80 άτομα σε πάνω από 1.000. Οι υπάρχουσες κοινοτικές υποδομές που αγοράστηκαν στην αρχική φάση της μετανάστευσης πουλήθηκαν, όπως η Εκκλησία στην οδό *Albert*, καθώς αυξήθηκαν οι οικονομικοί πόροι. Αγοράστηκαν μεγαλύτερα κομμάτια γης και η κοινότητα επεκτάθηκε αναπτύσσοντας Εκκλησιαστικά και Κοινοτικά Κέντρα σε προαστιακές συνοικίες. Η διαμορφωτική φάση της μετανάστευσης ήταν επομένως μια περίοδος ανάπτυξης και εγκατάστασης για πολλές ελληνικές κοινότητες στον Καναδά. Η ελληνική εθνότητα στον Καναδά, κατά τη διάρκεια της διαμορφωτικής φάσης μετανάστευσης περιγράφεται καλύτερα ως διασπορά σύμφωνα με τα ακόλουθα τρία χαρακτηριστικά της διασποράς που έθεσε ο Cohen (1996): (1) ισχυρή συνείδηση της εθνικής ομάδας που διατηρείται για μεγάλο χρονικό διάστημα και βασίζεται σε μια αίσθηση ιδιαιτερότητας, κοινής ιστορίας και πίστης σε μια κοινή μοίρα, (2) αίσθηση ενσυναίσθησης και αλληλεγγύης με ομοεθνείς σε άλλες χώρες εγκατάστασης, και (3) δυνατότητα μιας ξεχωριστής αλλά δημιουργικής και εμπλουτισμένης ζωής στις χώρες υποδοχής με ανοχή στον πλουραλισμό. Πράγματι, οι περισσότερες ελληνικές κοινότητες στον Καναδά έχουν δημιουργηθεί γύρω από τα χαρακτηριστικά της ελληνικής ορθοδοξίας και της ελληνικής γλώσσας. Επιπλέον, οι περισσότερες ελληνικές κοινότητες στον Καναδά δίνουν έμφαση στη συμβολή στην πολυπολιτισμική, ποικιλόμορφη και πλουραλιστική φύση της канаδικής κοινωνίας.

Η περίοδος μετά το 1974 ταξινομείται ως η φάση της προόδου της μετανάστευσης για πολλές ελληνικές κοινότητες στον Καναδά καθώς είναι η περίοδος κατά την οποία δίνεται έμφαση σε συγκεκριμένες εθνικές υπηρεσίες και

ενισχυμένη συνεισφορά στην επικρατούσα κοινωνία. Για παράδειγμα, η Ελληνική Κοινότητα της Οτάβας έχει επεκτείνει τις εθνοπολιτιστικές υπηρεσίες της για να συμπεριλάβει ομάδες χορού και προγράμματα αναψυχής για τους απογόνους μεταναστών και των παιδιών τους, καθώς και να παρέχει δραστηριότητες συγκέντρωσης κεφαλαίων για τοπικά νοσοκομεία. Η φάση προόδου της μετανάστευσης είναι αυτή που επιτυγχάνεται διαχρονικά και, φυσικά, μέσω της ανάπτυξης και προώθησης ειδικών εθνοπολιτισμικών υπηρεσιών. Στην περίπτωση πολλών ελληνικών κοινοτήτων στον Καναδά, η άφιξη σε αυτό το στάδιο απαιτεί 2-3 γενιές για να επιτευχθεί. Ομοίως, με τη φάση διαμόρφωσης της μετανάστευσης, η φάση της προόδου για την ελληνική ομάδα του Καναδά έχει επίσης τα τρία χαρακτηριστικά της διασποράς όπως παρουσιάζονται από τον Cohen (1996): (1) ισχυρή συνείδηση εθνικών ομάδων που διατηρείται για μεγάλο χρονικό διάστημα και βασίζεται σε μια αίσθηση ιδιαιτερότητας, κοινή ιστορία και πίστη σε μια κοινή μοίρα, (2) αίσθηση ενσυναίσθησης και αλληλεγγύης με ομοεθνείς σε άλλες χώρες εγκατάστασης, και (3) δυνατότητα μιας ξεχωριστής αλλά δημιουργικής και εμπλουτισμένης ζωής στις χώρες υποδοχής με ανοχή στον πλουραλισμό (Cohen, 1996). Καθώς οι καιροί και οι γενιές αλλάζουν, οι ελληνικές κοινότητες και τα μέλη τους αφομοιώνονται περισσότερο στην κυρίαρχη καναδική κοινωνία. Η ιδιαιτερότητα γίνεται αντανάκλαστική της καταγωγής ενός ατόμου, με μεγαλύτερη έμφαση να δίνεται στη συμβολή της ομάδας διασποράς στο κοινό καλό και την προαγωγή της κύριας κοινωνίας.

Συμπέρασμα

Το παρόν άρθρο παρουσιάζει μια ανάλυση της διασποράς, της μετανάστευσης και της περίπτωσης των Ελλήνων του Καναδά. Συγκεκριμένα, έχει απεικονίσει την ιστορία της μετανάστευσης των Ελλήνων στον Καναδά και τα χαρακτηριστικά έννοιας της διασποράς που περιγράφουν τους Έλληνες του Καναδά. Δηλαδή, μια επισκόπηση της μεταναστευτικής ιστορίας των Ελλήνων στον Καναδά, ενώ τονίζεται πώς αυτή η ομάδα αναγνωρίζεται μέσω των πολλαπλών χαρακτηριστικών που χρησιμοποιούνται για την έννοια της διασποράς.

Το παρόν άρθρο αποκαλύπτει ότι η μετανάστευση των Ελλήνων δεν είναι απλώς γεωγραφική αλλά συνεπάγεται και εναγκαλισμό και προσαρμογή στην κοινωνία υποδοχής. Όπως θέτει ο Tastsoglou (2009), η μετανάστευση επεκτείνεται πέρα από τα γεωγραφικά σύνορα και στην απόκτηση υπηκοότητας και στο να γίνει μέρος της κουλτούρας της χώρας υποδοχής. Πράγματι, μέσω της ιστορίας της στον Καναδά, η ελληνική ομάδα έχει αγκαλιάσει την πολιτιστική της ταυτότητα, ενώ παράλληλα έχει σημαντική συνεισφορά στον πολυπολιτισμικό Καναδά.

Η ελληνική κοινότητα αναγνωρίζεται στη διασπορά ως ομάδα συνεκτική και συμβάλλει στον ιστό και τα ιδανικά της καναδικής κοινωνίας. Οι περισσότεροι από τους Έλληνες που μετανάστευσαν στον Καναδά δεν μιλούσαν αγγλικά, είχαν πολύ λίγα, αν όχι καθόλου χρήματα, και ελάχιστη ή καθόλου εκπαίδευση.

Ωστόσο, με σκληρή δουλειά και βαθιά πίστη, οικοδομήθηκαν ελληνικές κοινότητες γύρω από ελληνορθόδοξες εκκλησίες στον Καναδά. Αυτοί οι μετανάστες ήταν που καθιέρωσαν την ελληνική εθνότητα ως διασπορά. Αυτοί οι μετανάστες είναι που ένιωσαν ότι υπήρχε ευθύνη να χτίσουν ελληνικές κοινότητες για να βοηθήσουν να διατηρηθεί η ελληνικότητα στη διασπορά.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Αυγουλάς, Μ. Ε. (2023α). Η Θετικότητα που Φέρνει η Ορθόδοξη Θρησκεία σε Μια Κρίση. *Αθηναϊκό Ακαδημαϊκό Περιοδικό* 3(2): 51-56.
- Αυγουλάς, Μ. Ε. (2023β). Η Ελληνική Ταυτότητα Ελλήνων Γεννημένων στην Αυστραλία. *Αθηναϊκό Ακαδημαϊκό Περιοδικό* 3(1): 105-107.
- Αυγουλάς, Μ. Ε. (2024). Η Ελληνική Ταυτότητα στην Διασπορά. *Αθηναϊκό Ακαδημαϊκό Περιοδικό* (προσεχής δημοσίευση).

Αγγλική

- Alba, R. D. (1990). *Ethnic Identity: The Transformation of White America*. New Haven: Yale University Press.
- Avgoulas, M. E., Fanany, R. (2024). Greek People, the Orthodox Religion and Resilience in the Time of Crisis. *Athens Journal of Health & Medical Sciences* 11(1): 31-42.
- Beine, M., Docquier, F., Ozden, C. (2011). Diasporas. *Journal of Development Economics* 95: 31-41.
- Chimbos, P. D. (2008). *Greek Canadians, in Canadian encyclopedia*. <http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/greeks/>.
- Cohen, R. (1996). *Theories of Migration*. The international library of studies on migration. Cheltenham, UK; Brookfield, Vt., US: E. Elgar.
- Cohen, R. (2008). *Global Diaspora, An Introduction*. 2nd Edition. London and New York: Taylor & Francis Group.
- Eliezer, B.-R. (2013). Diaspora. *Current Sociology Review* 61(5-6): 842-861.
- Gavaki, F., Stalikas, A. (1997). The Greeks in Canada, where are we today? A Socioeconomic profile ethnic identity, Self-Esteem and Academic Achievement. In C. P. Ioannides (ed.), *Greeks in English-speaking Countries. Culture, Identity, Politics*. New York: Aristide D. Caratzas, Publisher, Melissa International Publications, Ltd.
- Karlis, G. (1993). *The Relationship between Cultural Recreation and Cultural Identity Among Greek Immigrants of Toronto*. Michigan State University. Department of Park and Recreation Resources. Michigan State University.
- Kasimis C., Kassimi C. (2017, October 5). *Greek: A History of Migration*. <http://www.migrationpolicy.org/article/greece-history-migration>.
- Laakso, L., Hautaniemi, P. (2014). *Diasporas, Development and Peacemaking in the Horn of Africa*. London: Zed Boos Ltd.
- No Author (2012, April 23). *The first Greek migrants (1500-1872)*. <http://thesecretrealthruth.blogspot.com/2012/04/1500-1872.html>.
- Papanikos, G. T. (2015). *Greek Emigration to Canada: Economic or Political?* Available at: https://www.researchgate.net/publication/271440479_GREEK_EMIGRATION_TO_CANADA_ECONOMIC_OR_POLITICAL.

- Sim, D., Leith, M. W. (2014). *The Modern Scottish Diaspora contemporary Debated and perspectives*. Edinburgh University Press Ltd.
- Statistics Canada (2011). *2011 National Household Survey: Data tables*. Statistics Canada. Available at: <https://www12.statcan.gc.ca/nhs-enm/2011/dp-pd/dt-td/Rp-eng.cfm?LANG=E&APATH=3&DETAIL=0&DIM=0&FL=A&FREE=0&GC=0&GID=0&GK=0&GRP=0&PID=105396&PRID=0&PTYPE=105277&S=0&SHOWALL=0&SUB=0&Temporal=2013&THEME=95&VID=0&VNAMEE=&VNAMEF>
- Tastsoglou, E. (2009). *Women, Gender, and Diasporic Lives: Labor, Community, and Identity in Greek Migrations*. Lanham, MD: Lexington Books.

Diaspora, Migration and the Greeks of Canada

Ioanna Maria Kantartzi

PhD Candidate, University of Ottawa, Canada

George Karlis

Professor, University of Ottawa, Canada

The Greek migration to Canada started in the beginning of the 19th century. In 1871, only 39 Greeks were in Canada, by 2011 this number had grown to 252,960. Socio-political-economic factors determine reasons for migrating and thus the way that we conceptualize diaspora. Each ethnic group is case specific. This paper focuses specifically on an analysis of one ethnic group, the Greeks of Canada. The purpose of this paper is to examine diaspora, migration, and the case of the Greeks of Canada. Specifically, this paper examines the migration history of the Greeks in Canada, and the conceptualization features of diaspora that describe Greeks of Canada. This paper reveals that for the Greeks migration is not simply geographical but also entails embracing and adapting to the host society. The Greek group is recognized in the diaspora as one that is cohesive and contributes to the fabric and ideals of Canadian society.

Keywords: *diaspora, migration, Greeks in Canada*